

TURGUT ULUCAN
Devrim Bize Güldü Geçti

TURGUT ULUCAN 1967 yılında Eskişehir'de doğdu. 1984'te Ankara'da başladığı çalışma hayatı boyunca yazmaya bolca zaman ayırdı ve aynı süre içinde sendikalar etkinliklerinde bulundu. 1993-2008 yılları arasında ülke dışında yaşadı. *Nergis* isimli ilk romanı 2015 yılında İletişim Yayınları'ndan çıktı.

İletişim Yayınları 2274 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 378

ISBN-13: 978-975-05-1894-2

© 2016 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2016, İstanbul

EDİTÖR Levent Cantek

KAPAK ve KAPAK İLLÜSTRASYONU Deniz Karagül

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Aybars Yanık

BASKI ve CILT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

TURGUT ULUCAN

Devrim Bize Güldü Geçti

*“Büyüdün artık güvercinim,
yuvadan uçacaksın...”*

1.

– Akşamüstü emir geldi. “Yiyemediklerinizi köpekler yisin. Toplanın gidiyoruz.” Yüzbaşı atın üstünde göt atıyor, sevinçli. Hep bindik atlara. At dedim ya, karıştırma şimdinin atıyla.

Oturduğu yerden kalkıp dikilecek gibi iki eliyle sıkı sıkı tuttuğu değneğini her lafın başında hırsla toprağa vura vura konuşuyordu. Avlunun beri yanından gören biri, yaşlı adamla değnek arasında arazi anlaşmazlığı var da değneği ıssızda kıstırmış, hıncını alıyor sanırdı. Aniden daldı ya da takatı kesildi, sakinledi yaşlı adam. Toprakta oluşan çukura baktı bir zaman. Sonra başını kaldırdı topraktan, kaldığı yerden devam etti anlatmaya. Tuttuğu değnek de sakinleşmiş, dikildiği yerden ihtiyara bakıyordu artık:

– Atladık sürdük belene açık eşkin. Nereye gidiyoruz, bilen hiç yok. Tepe belen biter mi, “Bi durun,” diyen çıkmasa sürürecez öyle. Akşamüstü geçirdim içimden; Türkiye’nin dört yanı deniz. Bu gidiş böylece ecele değilse nereye? “İnşallah benim düşündüğümü baştakiler de düşünmüştür,” deyip kadere boyun eğdim. Samsun’da bizi atımızla beraber attılar

vapurlara, sürdüler deryaya. Çok gitmedi, atlar bir yana, leventler beri yana sabahacak kusmaktan Türk ordusu pelteye döndü. Laz oğlanlar ellerini dizlerine çarpıp gül ha gül ediyor. Ertesi sabah erkence indik Kıbrıs'a. Baktık Kıbrıs şehrinde adam tükenmiş, sıra sıra dizilmiş, enik encik bizi bekliyor. Hırsız, uğursuzu, delisi, serfoşu, cinlisi, kötürümü gözlerinden yaş dökerek koşuyor vapurlara. Bunların doğrusu nerdedir diye bakınırken Feyzi Paşa'yı seçti gözlerim kalabalığın en arkasında. Feyzi Paşa dediğin bir cöddü adam; gerdege sokar gibi sırtına vura vura çıkardı kalabalık en öne. Duayla sıvazladı sırtlarımızı tek tek, vardı o da bi çalının dibinde göz yaş dökü. Gel gör ki ahali vapurun heybetine ağlıyor, askerin üst üste üç adam atacak mecali yok. Atları öğleye kadar alamadılar vapurlardan. İki adım atıp oldukları yerlere seriliyorlar. Allah yardımıyla sürüdü çıkardılar, kumlara serdiler atları. Derya bir gecede topyekûn hercümerç etti bizi. Güçbe-la vardık biz de atık kendimizi öteye beriye.

Avlunun diğer ucunda eğreti bir iskemleye oturmuş, saç başı dağınık, kavruk bir adamla sundurmanın ahşap pervazına yaslanmış delikanlı kulak kabartılar ihtiyarın değnekle sohbetine. Alışkındılar belli ki bu duruma, yadırgamış görünmüyorlardı. Pervaza dayanmış delikanlı başını ihtiyarın olduğu yere çevirerek yanındakine seslendi:

– Kime anlatıyo yine bu?

Kavruk adam oralı olmadı:

– Ne bilem yiğen, kocadı iyce. Kimbilir gözüne kim göründü gene.

Oğlan yaşlı adama döndü yönünü, sesinin ulaşacağı mesafeyi azaltmak için de öne doğru uzandı olabildiğince:

– Dede başınızda kim vardı şanlı Kıbrıs seferinde?

Dede ses değnekten gelmiş gibi irkildi, kulağını eliyle kepeleyip bağırdı:

– Ey?

– Kim götürdü sizi Kıbrıs’a Samsun limanından kestirme?
Ses değnekten değil, şurada dikilen oğlandan geliyordu.
Döndü o yana ihtiyar. Sapları don lastiğiyle bağlanmış göz-
lüğünün arkasından gözlerini kısarak baktı oğlana, oğlan
mecburen yanına seğırtti:

– Kimin oğlusun sen?

– Torunun, torunun. Üzeyir’in oğlu.

– Baban sağ mı?

– Babamı n’apcan, sen bile sağsın. Sefere kimle çıktınız?

Epeyce zorladı kendini, oğlanı çıkaramadı. Araya laf girin-
ce, sefer nefer de külliye birbirine karıştı zihninde:

– Ecevit vardı başımızda gurban olduğum. Feyzi Paşa’ya
gözünün ucuyla şöyle bi bakmasıyla o saat anlaştı aralarında
büyük adamlar. İşleri emanet edecek adam yok Ankara’da.
“Güvenim kalmadı kimselere Atatürk öleli,” diyor; az gü-
venci olsa ordunun başında kalıp harbi idare edecek. Hâsılı
vapurla gerisin geri etti Ankara’ya Ecevit. Arkasına bile bak-
madı dönüp. Baksa da paşanın işi başından aşkın; atlar va-
purdan inmiyor.

– Sen askerliği Kıbrıs’ta mı yaptın dede? Maşallah yaş da
daha pek gençmiş. Hicaz’daki acemi birliği miydi o zaman?

– Ey?

– Dün Hicaz türküsü çalıyodun ya?

Doksan üç yaşındaydı. Bir insan ne kadar biliyorsa o ka-
dar unuttur; doksan üç seneden taşıdıklarının yanında unut-
tukları devde tüydü ihtiyarın. Anlattıklarıyla yaşadıkları
karışınca, uzakta dalgın onları seyreden kavruk adama dik-
ti gözlerini medet umar gibi. Oğlana döndü sonra yeniden:

– Ben seni bilemedim? Demek Kıbrıs’taydın he, aferim!
Ben Kore’de yaptım askerliği. İsmet Paşa’nın emirberiydim.
Kore burdan trenle üç günlük yol. Atla üç ayda varamazsın.
At varır da sen varamazsın. Yollarda ne yiycen, ne içcen?
Kıbrıs’a ne var, yekin şurdan yayan git.

– Dede sen askerlik yaptın mı, bana dinin gibi doğru söyle?
Varı yoğu, ömrünü yiyip bitiren askerlik anlarıydı ihtiyarın. Değneği tutan elleri zangır zangır titrediydi öfkeden. Ah bir yekini kalkabilse ayağa da şu zıdırın kafasına iki değnek oynayabilse, öfkesi o saat dinedi. Denedi, olmadı:

– Hele abalıya! Benim askerliğimi Feyzi Paşa'ya sor. Soluğu ver edip çigere, nası dalınırımış “Heyvah!” diyemeden mühlidin, münafığın ortasına, koyun keser gibi nası kesilirmiş yavur boğazı o anlatsın benden sana. Askerlik yapmış mıymışım! İte bak, yattığı yere bak.

– Tamam dede tamam, sorarım. İnşallah cöddü Feyzi Paşa “Ben onunla küsülüym, Sadık diye bi silahşorum yok benim,” der de gelirim geri başına.

Fevzi Paşa'nın şahitliğini garantilemenin huzuruyla soluk alıp vermeleri normalleşince yeniden baktı yanında dikilen oğlana ilk kez görüyor gibi. Yine çıkaramadı:

– Senin baban kim, sağ mı?

– Öf be dede..!

Beri yanda sandalyede pinekleyen adam seslendi:

– Bırak annatsın yiğen, sen radyoyu aç da öğlen acansını sesleyelim hele. Yarın da Mısır'da İngiliz'e yesirliğini anlatır. Dedene ne bakıyon sen!

– Getireyim dayı hay hay, getireyim ya radyolarda dün akşamdan beri ses seda yok. Kimseninki çalışmıyor. Sabah varıp denedim, yine yok. Dur alayım geleyim, bekle hele.

Torun giderken yine değneği toprağa vura vura ve gözlemini kısarak baktı arkasından Sadık Emmi:

– Apcallama loğusalar gibi, doğru git. Döverlerdi böyle apcal apcal yürüeni de haftasına varmaz Devrek bastonuna döndürürlerdi asker ocağında. Gidinin devranı adamı gariya, gariyi adama çevirdi!

Oğlan laf yetiştirdi elini kolunu sallaya sallaya ve hiç ardına bakmadan:

– Kıbrıs toprağına serilirken apcallayan Feyzi Paşa mıydı?
Git Allaamı seversen dede yaaa!

– Yiğenim bırak koca adamla didişmeyi de hadi getir şu radyoyu.

İskemledeki adama döndü yönünü Sadık Emmi. Bu adamdan ses gelmesine ölüden ses çıkmış gibi hayret edercesine baktı bir süre. Sonra seslendi:

– Ciğersiz İbraam'ın oğlu mu bu giden?

– Hee Sadık Emmi, Ciğersiz'in oğlan bu.

– Apcallıyo yürürken. Garı gibi.

* * *

– Radyo dedin, aha getirdik. Çaldırması da senden artık Salih Dayı.

Muhittin, Sadık Dede'nin tek çocuğı Üzeyir'in ortanca oğluydu. Şu anda karşısında iskemlede otururken radyo sevdasına düşen adam da anası Hürü'nün oğlan kardeşi Salih.

– Bük bakam düğmeyi, çalıcak mı?

– Yok dayı. Bu sefil köyde ilkten insanoğlu, sonra davar kömüş derken şimdi de radyolar içine kapandı. “Kimse ellemesin, ben de dolapta tüketeyim kalan ömrümü,” diyor besbelli.

Salih oldum olası içi geçkin, çileli adamdı. Avurtları açıklıktan değil ama yıldıran içine çökmüş, saç uçları ağarmıştı daha otuzlarında. Onu tanıyan herkes öylesine alıştı ki du-dağının ucunda tütüp duran cıgaraya, handiyse ağzında izmaritle çıkmış sanırdın anasından. Muhittin'in ettiği lafları duymadı bile. İç çekti:

– Alşıyo adam demek ki radyonun sesine bile be yiğen. Şurda bilemedin üç-dört senedir evlerde bu meret. Yokken ne halt edermişiz bilmem.

– Bu yokken yarenlik vardı Salih Dayı, hal hatır sorma vardı. Nuri Sesigüzel söylesin diye beklemezdi, sesim kö-

tü demez, türküyü kendi söylerdi köylü milleti. İsmet Paşa'nın emirberini bile kendi rızalarıyla oturur dinlerdi insanlar, bilmiyon mu? Şimdi kapının karaltısına anlatıyo gariban baksana.

– Çünkü eskiden köylünün işi köyde biterdi Muhittin. Askerlik olmasa köyden çıkmadan, kasabaya dahi varmadan ömrünü tüketen çoktu eskilerde. Artık böyle değil. Geçim zoraldı, ektiğin yerde bitmez, bitse de yetmez oldu. Köyden burnunu çıkardı bu millet. İstanbul icat oldu. Giden dönmez oldu İstanbul mahşerinden. Gidip de dönmeyenden haber almanın tek yolu bu kutu. Devletin tüm derdi bitti de radyosunda avanak köylüyü acans edecek değil elbet, ama bir umut. Yoksa Nuri Sesigüzel'e kim bakıyo; köylüde türkü çalıp oynayacak hal mi kaldı?

– Yerden göğe kadar doğru söylediklerin dayı. İşte ajanssız, habersiz kaldık. Bir zaman daha çalışmazsa bu radyolar, kimin donunu giyeceğiz cümleten, göreceğiz bakalım.

Sadık Emmi kaldığı yerdeydi hâlâ:

– Ciğersiz öldü mü Ciğersiz?